Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

UJ 13/2022 vp
U 61/2021 vp:n jatkokirjelmä
Ilmastotoimia koskeva sosiaalirahasto

Erityisasiantuntija Hanne Siikavirta
Ympäristöministeriö

U-jatkokirjelmän tavoitteet

- Informointi ehdotuksen käsittelyn etenemisestä.
- Suomen kannan täydentäminen ehdotukseen tietyiltä osin.

Ehdotuksen käsittelyn eteneminen 1/2

- Puheenjohtajamaa Ranskan tavoitteena on yleisnäkemyksen saavuttaminen ympäristöneuvostossa 28.6.2022.
- Ehdotusta käsiteltiin asiantuntijatasolla työryhmässä artiklakohtaisesti tammi-huhtikuussa 2022 (pl rahoituksselliset kysymykset).
- Sosiaalirahastoehdotusta ja komission ehdotusta uudeksi tieliikenteen ja rakennusten lämmityksen päästökauppajärjestelmäksi käsiteltiin Coreper I-puolella useita kertoja.
- Coreperissa 4.5.2022 käydyn keskustelun pohjalta puheenjohtaja toi 11.5.2022 pidetyn työryhmän kokoukseen käsittelyyn komission alkuperäisen ehdotuksen lisäksi kolme vaihtoehtoista ratkaisumallia rahaston toteuttamiseksi.

Ehdotuksen käsittelyn eteneminen 2/2

- Puheenjohtajalta odotetaan kompromissiehdotusta.
  - Puheenjohtaja ei ole antanut tietoa aikataulusta eikä kompromissiehdotuksen sisällöstä.
  - Tämän hetkisen tilanteen valossa puheenjohtajan ratkaisumalli saattaisi olla rahasto, jolla olisi EU:n budjetista ulkoinen rahoituslähde. Uuden tieliikenteen ja rakennusten päästökaupan tuloja kohdennettaisiin rahastoon ulkoisina käyttötarkoitukseen sidottuina tuloina.
  - Tässä vaihtoehdossa rahoituskehystä ei muodollisesti avattaisi. Tällöin ei myöskään edellytettäisi jäsenvaltioiden yksimielistä päätöstä.
- Sosiaalirahastoehdotukseen liittyviä rahoituksellisia kysymyksiä ei olla käsitelty. Rahoitukselliset kysymykset on ennalta sovittu käsiteltäväksi budjettikomiteassa ja/tai Coreper II –puolella, mutta puheenjohtajan suunnitelmat ovat tältä osin tarkentumattomat.
- Seuraavat asiantuntijatason työryhmäkokoukset ovat puheenjohtajan suunnitelman mukaan 8.6. ja 17.6.2022.

Kantojen täydentäminen 1/4

- **Kytkeytyminen ehdotukseen päästökaupan laajentamisesta tieliikenteeseen ja rakennusten lämmitykseen**
  - Ehdotus ilmastotoimia koskevaksi sosiaalirahastoksi kytkeytyy ehdotukseen päästökaupan laajentamisesta tieliikenteeseen ja rakennusten lämmitykseen. Tästä syystä valtioneuvosto korostaa, että näitä ehdotuksia tulisi käsitellä ristikkäisvaikutusten johdosta EU-tasolla rinnakkain.
  - Suomi tukee UJ7/2022 kirjelmän mukaisesti uuden EU:n laajuisen tieliikenteen ja rakennusten polttoaineet kattavan päästökaupan käyttöönottoa. Suomi suhtautuu kuitenkin U61/2021 kirjelmän mukaisesti uuteen päästökauppaan kytkeytyvään komission ehdotukseen ilmastotoimia koskevasta sosiaalirahastosta erityisen kriittisesti.

Kantojen täydentäminen 2/4

- **EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen liittyvät kysymykset**
  - Suomi suhtautuu U 22/2022 kirjelmän mukaisesti erityisen kriittisesti voimassa olevan EU:n monivuotisen rahoituskehyksen avaamiseen ja huomattavaan kasvattamiseen, jota komission ehdotuksen mukaisen rahaston perustaminen edellyttäisi.
  - Mahdollisen rahaston kesto tulisi rajata nykyiselle rahoituskehyskaudelle, eikä tulevalle kehyskaudelle tule tehdä rahaston kautta tosiasiallisia ennakkositoumuksia.
- **Jäsenmaiden saantoon liittyvät kysymykse**t
  - Valtioneuvosto katsoo, että liikenteen päästöt tulisi sisällyttää jäsenvaltioiden enimmäissaantoa määrittävään kriteeristöön rakennusten lämmityksen rinnalle. Tämä olisi linjassa rahaston tavoitteiden kanssa ja alustavan arvion mukaan myös kasvattaisi Suomen enimmäissaantoa rahastosta.

Kantojen täydentäminen 3/4

- **Tuen käyttöön ja tuensaajiin liittyvät kysymykset**
  - Valtioneuvosto katsoo, että mahdollisesta rahastosta tulisi ensisijaisesti tukea toimenpiteitä, joiden avulla voidaan vähentää riippuvuutta fossiilisista polttoaineista. Näiden toimien tulisi vähentää uuden päästökaupan negatiivisia vaikutuksia erityisesti vähävaraisiin kotitalouksiin.
  - Valtioneuvosto katsoo, että yritysten tukemiseen on jo olemassa EU:n tason välineitä, joilla mahdollisen uuden päästökaupan haitallisiin vaikutuksiin voidaan vaikuttaa (esim. elpymis- ja palautumistukiväline, Euroopan aluekehitysrahasto ja oikeudenmukaisen siirtymän rahasto).
  - U61/2021 kirjelmän mukaisesti Suomi kuitenkin suhtautuu edelleen erittäin kriittisesti mahdollisuuteen kompensoida jäsenvaltioille niiden haavoittuville kotitalouksille maksettavia suoria tulotukia. Valtioneuvosto katsoo, että jäsenvaltioiden tulee ensisijaisesti vastata perusturvan vähimmäistasosta sosiaaliturva- ja -huoltojärjestelmien osana.
  - Valtioneuvostolla on valmius tarkastella vaihtoehtoisia tukimuotoja kotitalouksille, jotka kohdennettaisiin esimerkiksi investointeihin, joilla kotitaloudet vähentävät riippuvuuttaan fossiilista polttoaineista.
  - Valtioneuvoston arvion mukaan rahastosta ehdotettuun valinnaiseen suoraan tulotukeen ei liity oikeudellisia ongelmia ja se olisi juridisesti mahdollista hyväksyä kokonaisuudessaan yksin ympäristöoikeusperustan (SEUT 192 artiklan 1 kohta) nojalla.

Kantojen täydentäminen 4/4

- **Vaihtoehtoiset ratkaisut**
  - Mikäli 55-valmiuspaketin toteutuminen tilanteessa, jossa Venäjän tuontienergiasta on välttämätöntä irtautua nopeasti tai valtioneuvoston tavoitteisiin nähden riittävän kunnianhimoisen kokonaisuuden saavuttaminen edellyttäisivät lisäarviointia, valtioneuvostolla on viime kädessä valmius tarkastella ilmastotoimia koskevaa sosiaalirahastoa koskevia vaihtoehtoisia ratkaisuja.
  - Valtioneuvostolle on keskeistä, että **mahdollisen ratkaisun koko olisi nyt esitettyä rahastoa olennaisesti pienempi,** sen **rahoitus ei edellyttäisi nykyisen rahoituskehyksen tai omien varojen päätöksen muuttamista** ja **se tulisi kohdentaa jäsenvaltioiden toimiin, joilla vähennettäisiin riippuvuutta fossiilisista polttoaineista**. Tässä tarkastelussa tulee monipuolisesti arvioida vaikutukset mm. kilpailukykyyn, valtion tulokertymään ja Suomen maksuihin EU:lle.